

Pre-COOL cohortonderzoek

Technisch rapport

Tweejarigencohort zesde meting 2016-2017 groep 5

ANNEMIEK VEEN
IRIS BOLLEN

INEKE VAN DER VEEN
MERLIJN KARSEN

ANNA HEURTER

CIP-gegevens KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Veen, A., Veen, I. van der, Heurter, A.M.H., Bollen, I., & Karssen, M.

Pre-COOL cohortonderzoek.

Technisch rapport tweejarigencohort, zesde meting 2016 – 2017.

Amsterdam: Kohnstamm Instituut.

(Rapport 1012, projectnummer 20541)

ISBN 978-94-6321-099-7

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

Uitgave en verspreiding:

Kohnstamm Instituut

Roetersstraat 31, Postbus 94208, 1090 GE Amsterdam

Tel.: 020-525 1226

www.kohnstamminstituut.nl

Dataverwerking: Elion.nl

© Copyright Kohnstamm Instituut, 2019

Inhoudsopgave

1	Aanleiding tot het onderzoek en onderzoeksopzet	1
1.1	Inleiding	1
1.2	Opzet van het onderzoek	2
1.3	Opzet van het rapport	5
2	Dataverzameling en respons	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Dataverzameling	8
2.3	Vragenlijsten en toetsscores	9
2.4	Gebruikte instrumenten en respons	10
3	Het leerlingprofiel groep 5	11
3.1	Inleiding	11
3.2	Respons op het leerlingprofiel	11
3.3	Schaalconstructie	12
4	Toetsen groep 5	17
4.1	Inleiding	17
4.2	Toetsen en afname	17
4.3	Beschrijvende gegevens	18
4.4	Beschrijvende gegevens	18
5	De leerlingvragenlijst groep 5	23
5.1	Inleiding	23
5.2	Respons op de leerlingvragenlijst	23
5.3	Schaalconstructie	23
	Literatuur	27
	Bijlagen	29
	Bijlage 1 Het leerlingprofiel groep 5	29
	Bijlage 2 De leerlingvragenlijst groep 5	34
	Recent uitgegeven rapporten Kohnstamm Instituut	37

1 Aanleiding tot het onderzoek en onderzoeksopzet

1.1 Inleiding

Op verzoek van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en in opdracht van NWO (Programmaraad voor Onderwijsonderzoek – PROO) is in 2009 een cohortonderzoek ‘jonge kind’ gestart. De aanleiding tot het onderzoek was de wens van het Ministerie van OCW om goed onderbouwde uitspraken te kunnen doen over de maatschappelijke opbrengsten van investeringen in opvang en educatie in de voor- en vroegschoolse periode. Die maatschappelijke opbrengsten worden verwacht op drie domeinen¹:

1. De schoolresultaten en de schoolloopbaan van kinderen in het primair, secundair en postsecundair onderwijs. De verwachting is dat kinderen die aan vormen van voorschoolse opvang/educatie hebben meegedaan een grotere kans hebben op schoolsucces in latere vormen van onderwijs; vooral kinderen uit achterstandsgroepen.
2. De kwaliteit en opbrengsten van deelname aan de arbeidsmarkt. De verwachting is dat voorschoolse educatie er toe bijdraagt dat op latere leeftijd succesvol wordt deelgenomen

¹ Brief van de secretaris generaal van OCW aan NWO, 1 juli 2008

aan de arbeidsmarkt en dat er geen beroep wordt gedaan op sociale uitkeringen en voorzieningen.

3. De fysieke en geestelijke gezondheid, het aangaan van relaties, en preventie van criminaliteit. De verwachting is dat deelname aan voorschoolse opvang/educatie leidt tot emotioneel stabiele jeugdigen en volwassenen en de kans vermindert op problematisch gedrag of een problematische ontwikkeling.

Om te kunnen vaststellen of er dergelijke effecten zijn, is longitudinaal onderzoek met een lange looptijd nodig. Voor de periode van 5 tot 18 jaar bestaat in Nederland al een goede basis hiervoor, namelijk het Cohortonderzoek Onderwijsloopbanen 5-18 jarigen, afgekort COOL⁵⁻¹⁸. De wens van het Ministerie was dan ook om het onderzoek naar effecten van voor- en vroegschoolse educatie op het bestaande cohortonderzoek COOL⁵⁻¹⁸ te laten aansluiten². Dit onderzoek is in het voorjaar van 2009 gestart onder de naam 'pre-COOL' en uitgevoerd door een consortium bestaande uit drie onderzoeksinstituten, het Kohnstamm Instituut van de Universiteit van Amsterdam, het ITS van de Radboud Universiteit Nijmegen³ en het Langeveld Instituut van de Universiteit Utrecht.

1.2 Opzet van het onderzoek

In het pre-COOL onderzoek worden twee cohorten kinderen gevolgd in hun ontwikkeling en schoolloopbanen. Het eerste, het zogenoemde *vierjarigencohort*, is gestart in 2009. Deze kinderen zijn gevolgd vanaf de overgang van een voorschoolse instelling tot het einde van het basisonderwijs. Dit cohort is inmiddels afgesloten. De tweede groep, het *tweejarigen*-cohort, bestaat uit kinderen die in 2010 twee jaar werden. Deze kinderen zijn in twee

² Voor meer informatie over de cohorten zie www.cool5-18.nl en www.pre-cool.nl.

³ Het ITS is sinds april 2016 opgeheven

subgroepen onderverdeeld: kinderen die peuterspeelzalen, kinderdagverblijven of andere voorschoolse voorzieningen bezoeken en kinderen die daar niet aan deelnemen.

Beide subgroepen worden vanaf tweejarige leeftijd tot het einde van de basisschool gevolgd. In dit rapport wordt verslag gedaan van de resultaten uit de zesde meetronde van het *tweejarigencohort*, die plaatsvond in het schooljaar 2016–2017⁴.

Het pre-COOL onderzoek start, voor wat het betreft het tweejarigencohort in de voor- en vroegschoolse periode. In die periode zijn er sinds het schooljaar 2010/11 metingen uitgevoerd, met uitzondering van 2015/16 (groep 4). In 2013/14 werd aangesloten op de tweede meting van COOL⁵⁻¹⁸. De bedoeling was om daar in 2016–17 opnieuw bij aan te sluiten, maar het COOL onderzoek is niet voortgezet. Pre-COOL is daarom zelfstandig verder gegaan. Dit betekent dat de COOL-scholen waar pre-COOL-leerlingen zitten niet meer voor COOL maar nog wel voor pre-COOL benaderd worden. Schematisch was de planning als volgt:

Leeftijd	2	3	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	→
Groep			1	2	3	4	5	→
Pre-COOL	2010	2011	2012	2013				
COOL				2013	2014	2015	(2016)	→

Het pre-COOL onderzoek is in de kern opgezet volgens de principes van het ‘value-added’ design. Bepaald wordt wat factoren zoals gebruik van voorschoolse opvang en educatie, de intensiteit en kwaliteit ervan, ‘toevoegen’ aan de ontwikkeling van diverse vaardigheden en capaciteiten, waarbij voor effecten van het gezinsmilieu wordt gecontroleerd. Het uitgangspunt hierbij is

⁴ Informatie over de eerste, tweede, derde, vierde en vijfde meting, zie resp. pre-COOL Consortium (2012, 2014, 2015 en 2016).

dat gegevens over de ontwikkeling tussen twee en vier jaar gebruikt kunnen worden om de effecten van *voorschoolse* voorzieningen, en kwaliteitsverschillen daarbinnen, op de ontwikkeling vast te stellen. Gegevens over de ontwikkeling van twee tot en met vijf jaar geven de mogelijkheid uitspraken te doen over effecten van voorzieningen op de groei in de *hele voor- en vroegschoolse periode*. Gegevens over de ontwikkeling na groep 2 – dit rapport betreft groep 5- bieden de mogelijkheid om na te gaan in hoeverre gevonden relaties tussen ontwikkeling en kwaliteit in de voor- en vroegschoolse periode zich doorzetten.

Onderzoek naar de effecten van voorschoolse opvang en educatie is in Nederland schaars en de verrichte onderzoeken zijn vrijwel allemaal retrospectief opgezet. De uitkomsten daarvan zijn moeilijk op waarde te schatten. Pre-COOL is de eerste grootschalige *prospectieve* studie op dit gebied met diverse metingen bij kinderen, ouders, pedagogisch medewerkers, en instellingen met tests, vragenlijsten en observatiemethoden.

Variabelen en instrumenten

Het aantal variabelen dat een rol speelt bij het bepalen van effecten van voorschoolse voorzieningen is groot. In het pre-COOL onderzoek onderscheiden we drie hoofdgroepen variabelen:

- Kindkenmerken;
- Kenmerken van ouders / gezinnen;
- Kenmerken van de voorschoolse voorzieningen en van de vroegschoolse fase (kleutergroepen basisonderwijs).

Bij de selectie voor opname in het onderzoek maken we steeds afwegingen tussen wenselijkheid en haalbaarheid, gegeven de wijze waarop en de instrumenten waarmee de gewenste informatie verzameld moet worden. Voor elk van de op voorhand als relevant geachte variabelen heeft een verkenning van instrumenten plaatsgevonden. Daarbij is speciaal gekeken naar de

mogelijkheid gebruik te maken van instrumenten die ook internationaal gebruikt worden en dus aansluiting mogelijk maken bij onderzoek elders. Voor veel variabelen blijken er goede en beproefde instrumenten beschikbaar, echter vaak in een vorm die bij gecombineerd gebruik zoals in pre-COOL te omvangrijk is (te veel tijd vraagt) en tot een te grote belasting van respondenten leidt. Dit betekent dat voor pre-COOL specifieke instrumenten worden samengesteld die zoveel mogelijk bestaan uit verkorte versies en/of specifieke subschalen van bestaande instrumenten. In de zesde meting (groep 5) is de dataverzameling op de scholen beperkt tot het leerlingprofiel en de Cito-toetsen. De leerlingen is gevraagd een leerlingvragenlijst in te vullen.

1.3 Opzet van het rapport

In de nu volgende hoofdstukken presenteren we de resultaten uit de zesde meting van het pre-COOL tweejarigencohort.

In hoofdstuk 2 beschrijven we de dataverzameling en de respons. In hoofdstuk 3 behandelen we het leerlingprofiel, in hoofdstuk 4 de Cito-toetsresultaten en in hoofdstuk 5 de leerlingvragenlijst.

2 Dataverzameling en respons

2.1 Inleiding

In het eerste en tweede technisch rapport is beschreven hoe de voorschoolse voorzieningen voor het pre-COOL onderzoek zijn geworven en is de respons op de metingen weergegeven (pre-COOL consortium, 2012, 2014). In het derde, vierde en vijfde technisch rapport is gerapporteerd over de dataverzameling in de groepen 1, 2 en 3 van de basisscholen (pre-COOL consortium 2015, 2016). In dit hoofdstuk gaan we in op de dataverzameling in de groepen 5⁵ en de respons in de zesde meetronde.

Deze meetronde bestaat uit drie onderdelen:

- leerlingprofiel;
- opvragen scores op Cito-toetsen Taal en Rekenen;
- leerlingvragenlijst

De bijbehorende dataverzamelingskalender staat hieronder. Elk onderdeel wordt in de paragrafen hierna beschreven.

⁵ Groep 5 is de groep waar de meeste onderzoekskinderen zich op het zesde meetmoment bevinden. Ook de kinderen die zich op dat moment in groep 4 of 6 bevinden (vertraagde of versnelde leerlingen) worden in het pre-COOL onderzoek verder gevolgd.

In de laatste paragraaf wordt een overzicht gegeven van alle instrumenten die in pre-COOL zijn afgenomen.

Tabel 2.1 Tijdpad dataverzameling

Activiteit	Periode
Afname vragenlijsten	
Leerlingprofielen	mei 2017-juni 2017
Opvragen toetsscores Cito-toetsen	juni 2017 -
Leerlingvragenlijst	mei 2017-juni 2017

2.2 Dataverzameling

2.2.1 Benadering van scholen

In het derde technisch rapport staat beschreven hoe de dataverzameling is verlopen in groep 1 van de basisscholen (pre-COOL consortium 2015). Van een flink deel van de kinderen was ten tijde van deze derde meetronde nog niet bekend op welke basisschool zij zaten. Een reden is dat voorschoolse instellingen in de periode van de overgang van de voorschoolse voorziening naar de basisschool niet wisten naar welke basisschool het betreffende kind zou gaan of al was uitgestroomd. Een andere reden is dat kinderen van wie, via de voorschoolse instelling of de ouders, een basisschool was doorgegeven uiteindelijk toch niet op de betreffende school bleken te zitten.

Daarom zijn gedurende het eerste en het tweede schooljaar doorlopend acties ondernomen om te achterhalen naar welke basisschool de kinderen na de voorschoolse voorziening zijn uitgestroomd. Dit betekent dat er gedurende de twee achtereenvolgende schooljaren, 2012/13 en 2013/14 steeds nieuwe basisscholen bekend zijn geworden en aan het onderzoek toegevoegd. In sommige gevallen betekende het voor een school dat er meer leerlingen dan aanvankelijk gemeld meedoen aan pre-COOL.

Alle ouders van deelnemende kinderen ontvingen via de school een brief van de onderzoeksinstituten. Daarin werd (nogmaals) uitgelegd dat het kind meedoet aan het pre-COOL onderzoek en dat wij vanaf dat moment informatie zouden opvragen via de basisschool.

Omdat ook na deze acties niet alle leerlingen konden worden achterhaald via de voorschoolse voorzieningen en de ouders is gebruik gemaakt van de mogelijkheid om bij het Centraal Bureau van de Statistiek (CBS) een koppeling te laten leggen tussen de kinderen in het pre-COOL onderzoek en gegevens uit het onderwijsnummerbestand van het basisonderwijs (de school waar zij op zitten). Om de leerlingen ook in volgende jaren en in de toekomst te kunnen volgen wordt het CBS jaarlijks verzocht om een update van de basisschoolgegevens van de leerlingen in het pre-COOL cohortonderzoek.

2.3 Vragenlijsten en toetsscores

2.3.1 Leerlingprofiel

De scholen is gevraagd een schriftelijk leerlingprofiel in te vullen voor de leerlingen die meedoen aan pre-COOL.

In het leerlingprofiel worden vragen gesteld over de taalvaardigheid, het gedrag en de werkhouding van de leerlingen. Als leerlingen niet (meer) op de betreffende school zaten, konden leerkrachten dat invullen. Ook is gevraagd op welke school de leerling wel zit, indien dat bekend is bij de school.

2.3.2 Toetsscores

De opzet van het pre-COOL cohortonderzoek is om voor het volgen van de ontwikkeling van de leerlingen zoveel mogelijk gebruik te maken van de toetsgegevens die scholen al verzamelen.

Veel basisscholen nemen de toetsen Woordenschat, Rekenen-Wiskunde, Drie Minuten Toets en Begrijpend Lezen van het Cito af.

De toetsscores zijn bij de scholen opgevraagd. Voor zover van de betreffende leerling eerdere toetsscores nog ontbraken hebben we de zesde meting benut om ook deze scores op te vragen.

2.3.3 Leerlingvragenlijst

De leerlingen uit groep 5 is gevraagd een korte vragenlijst in te vullen die gaat over hun welbevinden en motivatie. Het gaat met name om de mate waarin leerlingen zich identificeren met en waardering hebben voor school en leren.

2.4 Gebruikte instrumenten en respons

De respons op de verschillende instrumenten is als volgt:

Tabel 2.2 Respons per instrument

	Meting 5 (n=2675)	
	%	n
Cito-toetsen	54%	1445
Leerlingprofiel	71%	1909
Leerlingvragenlijst	68%	1820

Deze drie instrumenten worden in de volgende hoofdstukken besproken.

3 Het leerlingprofiel groep 5

3.1 Inleiding

De leerkrachten van groep 5 is gevraagd om voor de kinderen die aan pre-COOL meedoen een korte vragenlijst in te vullen. In dit leerlingprofiel is naar hun mening gevraagd wat betreft het gedrag en de ontwikkeling van de pre-COOL kinderen. De items in dit profiel komen deels voor in het instroomprofiel en deels in het leerlingprofiel 4-jarigencohort. Een uitgebreide beschrijving van de vragen kunt u vinden in de rapporten ‘pre-COOL cohortonderzoek. Technisch rapport vierjarigencohort eerste meting 2009-2010’ (pre-COOL Consortium, 2012) en ‘pre-COOL cohortonderzoek. Technisch rapport vierjarigencohort tweede en derde meting 2010-2011 en 2011-2012’ (pre-COOL Consortium, 2013).

In dit hoofdstuk komt als eerste de respons op de profielen aan bod, gevolgd door de schalen die geconstrueerd zijn op basis van de items en er wordt afgesloten met beschrijvende gegevens van deze schalen.

3.2 Respons op het leerlingprofiel

Het leerlingprofiel is ingevuld voor 1909 leerlingen.

3.3 Schaalconstructie

Gedrag, vraag B

Om probleemgedrag te meten zijn twee schalen van de TRF (internaliserend en externaliserend probleemgedrag) gebruikt. Een factoranalyse levert vier factoren op die samen 74% van de variantie verklaren. Na restrictie tot twee factoren komt de verdeling van de items over de twee factoren overeen met de schalen internaliserend en externaliserend probleemgedrag. Beide schalen hebben een goede interne consistentie.

Tabel 3.1 Factorladingen en interne consistentie items vraag B over probleemgedrag

	1	2
	Externa- liserend	Interna- liserend
Veroorzaakt onrust in de klas	0.89	
Kan niet stilzitten, is onrustig of overactief	0.85	
Spreekt veel tegen of maakt veel ruzie	0.83	
Onrustig, wiebelen of friemelen	0.81	
Is ongehoorzaam op school	0.80	
Plaagt veel	0.77	
Kan zich niet concentreren, kan niet lang de aandacht ergens bijhouden	0.72	
Teruggetrokken, komt niet tot contact met anderen		0.73
Maakt zich zorgen		0.73
Gesloten, anderen weten niet goed wat er in hem/haar omgaat		0.72
Zenuwachtig of gespannen		0.68
Is bang om fouten te maken		0.67
Te weinig actief, beweegt zich langzaam of heeft te weinig energie		0.57
Dagdromen of gaat op in zijn/haar gedachten		0.57
Interne consistentie (Cronbach's alfa)	0.91	0.80

*ladingen tussen de -0.20 en 0.20 worden niet getoond

Aandacht en werkhouding, vraag C

Een factoranalyse levert één factor op die 58% van de variantie verklaart. De variabele *werkhouding* is gevormd door de gemiddelde score te berekenen op de zeven items.

Tabel 3.2 Factorladingen en interne consistentie items vraag C over aandacht en werkhouding

	1
Volgt instructies goed op	0.83
Werkt nauwkeurig	0.80
Kan een hele tijd in dezelfde houding blijven doorwerken	0.79
Denkt al gauw dat een werkje af is *	0.79
Kan wachten met nieuwe activiteiten als dat gevraagd wordt	0.74
Kan gemakkelijk stoppen met iets wanneer er "nee" wordt gezegd	0.70
Houdt snel op als iets niet lukt*	0.68
Interne consistentie (Cronbach's alfa)	0.88

*item is omgescoord

Relatie met de leerling, vraag D

De items van vraag D komen uit de verkorte versie van de LLRV en zijn eerder gebruikt binnen pre-COOL.

Een factoranalyse levert drie factoren op die respectievelijk 40, 22 en 11% van de variantie verklaren. De factoren komen overeen met de subschalen van de LLRV. Factor 1 is afhankelijkheid, factor 2 conflict en factor 3 nabijheid. De samengestelde variabelen *RelAfhank* (1), *RelConfl* (2) en *RelNabij* (3) hebben allen een zeer goede interne consistentie.

Tabel 3.3 Factorladingen en interne consistentie items vraag D over relatie met de leerling

	1	2	3
Heeft voortdurend bevestiging van mij nodig	0.80		
Is de hele dag door sterk op mij gericht	0.82		
Reageert sterk op situaties waarin hij/zij niet bij mij kan zijn	0.76	0.27	
Gedraagt zich te afhankelijk van mij	0.84		
Vraagt mij om hulp in situaties waarin dit eigenlijk niet nodig is	0.77		
Dit kind en ik lijken voortdurend strijd met elkaar te leveren		0.84	
Als dit kind slecht gehumeurd is, weet ik dat het een lange en moeilijke dag gaat worden		0.88	
De gevoelens van dit kind tegenover mij kunnen geheel onvoorspelbaar zijn of abrupt omslaan		0.86	
De omgang met dit kind vergt veel energie van mij	0.29	0.81	
Als dit kind verdrietig is, zal het troost bij me zoeken			0.77
Ik heb een hartelijke, warme relatie met dit kind			0.88
Dit kind lijkt zich veilig bij mij te voelen			0.86
De omgang met dit kind geeft mij een gevoel van effectiviteit en zelfvertrouwen			0.79
Interne consistentie (Cronbach's alfa)	0.88	0.91	0.85

*ladingen tussen de -0.20 en 0.20 worden niet getoond

Sociale competenties, vraag E

De items van vraag E over de sociale competenties van de leerlingen zijn afkomstig uit de SCOL (Joosten, 2007).

Een factoranalyse over de items van de SCOL levert drie factoren op die respectievelijk 4,2, 17 en 8% van de variantie verklaren.

Na restrictie tot twee factoren laden de vetgedrukte items op twee inhoudelijk interpreteerbare schalen 'Rekening houden met een ander' en 'opkomen voor zichzelf'. Beide schalen hebben een goede interne consistentie

Tabel 3.4 Factorladingen en interne consistentie items vraag E over de sociale competentie

	Rekening houden met een ander	Opkomen voor zichzelf
Biedt excuses aan als hij onaardig heeft gedaan tegen een ander	0.73	
Houdt rekening met de gevoeligheden van een ander	0.86	
Helpt een ander	0.76	
Zegt iets aardigs tegen een ander	0.77	
Luistert bij een ruzie naar de ander	0.79	
Verzint een oplossing bij een ruzie	0.72	0.36
Gaat bij een ruzie in op wat de ander zegt	0.43	0.45
Zegt 'nee' als hij/zij iets niet wil		0.77
Spreekt een ander er op aan als deze zich niet aan een afspraak houdt		0.85
Zegt het de ander als deze onaardig tegen hem/haar doet		0.85
Vraagt een ander om hulp	0.38	0.53
Houdt zich aan een afspraak	0.74	
Draagt ideeën aan bij een gezamenlijke activiteit	0.51	0.57
Overlegt over de aanpak van een gezamenlijke activiteit	0.62	0.49
Interne consistentie (Cronbach's alfa)	0.90	0.83

*ladingen tussen de -0.20 en 0.20 worden niet getoond

Tabel 3.5 Overzicht van de gevormde schalen (gemiddelde score, standaarddeviatie, aantal, theoretisch bereik en betrouwbaarheid)

Naam schaal	omschrijving	gem	std	n	bereik	Cronbach's alfa
Internaliserend	B, internaliserend probleemgedrag	2.24	0.64	1818	1-5	0.80
Externaliserend	B, externaliserend probleemgedrag	2.11	0.85	1818	1-5	0.91
Werkhouding	C, werkhouding	3.60	0.78	1818	1-5	0.88
RelAfhank	D, relatie afhankelijkheid	2.10	0.76	1816	1-5	0.88
RelConfl	D, relatie conflict	1.56	0.81	1816	1-5	0.91
RelNabij	D, relatie nabijheid	3.89	0.62	1814	1-5	0.85
RekHouden	E, sociale competentie	3.78	0.66	1908	1-5	0.90
Opkomen	E, Sociale competentie	3.71	0.69	1576	1-5	0.83

4 Toetsen groep 5

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staan de toetsprestaties van de zesde meting centraal. Het overgrote deel van de pre-COOL leerlingen zat in schooljaar 2016-17 in groep 5.

4.2 Toetsen en afname

Aan de scholen is gevraagd de M-toetsen en E-toetsen van Woordenschat LOVS, Rekenen-Wiskunde LOVS, de Drie Minuten Toets LOVS (DMT) en Begrijpend Lezen af te nemen bij de leerlingen. Zie voor een uitgebreide beschrijving van de toetsen het technisch rapport tweejarigencohort vijfde meting 2014-2015. Het opvragen van de scores vond plaats in het voorjaar van 2017 en duurde tot aan de zomervakantie.

Er zijn zowel tweede als derde generatie toetsen van Begrijpend Lezen als Rekenen-Wiskunde opgevraagd. Met behulp van een formule van het Cito zijn de tweede generatie toetsscores vergelijkbaar gemaakt met de derde generatie toetsscores.

Afname

Het Cito schrijft voor alle toetsen een bepaalde periode voor waarin ze moeten worden afgenomen (de toetskalender).

De scholen konden de toetsen gewoon volgens deze toetskalender

inplannen. Volgens de toetskalender moeten de M-toetsen in de periode januari – februari afgenomen worden en de E-toetsen in de periode mei-juni. De scholen hebben zelf de toetsen afgenomen en nagekeken. Vervolgens hebben wij de scores opgevraagd bij de scholen.

4.3 Beschrijvende gegevens

Van 1445 leerlingen (54%) zijn toetsgegevens beschikbaar.

4.4 Beschrijvende gegevens

In deze paragraaf staan de prestaties op de Cito-toetsen centraal. Zowel de M-toetsen als de E-toetsen worden hier gerapporteerd, uitgesplitst naar het type cohort.

Rekenen-Wiskunde

Tabel 4.1 laat de gemiddelde vaardigheidsscores en standaardafwijkingen op Rekenen-Wiskunde zien voor alle leerlingen in groep 5 op zowel de midden- als eindtoets.

Tabel 4.1 Vaardigheidsscores op Rekenen-Wiskunde voor alle leerlingen op de twee toetsmomenten

Totaal M5			Totaal E5		
gem.	sd	n	gem.	sd	n
206.9	26.9	1372	218.9	28.0	1305

In tabel 4.2 en 4.3 wordt onderscheid gemaakt naar het type cohort. Tabel 4.2 laat de scores van de middentoets zien; tabel 4.3 van de eindtoets.

Tabel 4.2 Vaardigheidsscores op Rekenen-Wiskunde M5, uitgesplitst naar type cohort

gezinscohort			instellingencohort		
gem.	sd	n	gem.	sd	n
210.1	26.5	444	205.4	26.9	928

Tabel 4.3 Vaardigheidsscores op Rekenen-Wiskunde E5, uitgesplitst naar type cohort

gezinscohort			instellingencohort		
gem.	sd	n	gem.	sd	n
222.7	27.6	439	217.0	28.0	866

Woordenschat

Tabel 4.4 laat de gemiddelde vaardigheidsscores en standaardafwijkingen zien van de toets Woordenschat. Ook hier wordt een gemiddelde gegeven van zowel de midden- als eindtoets.

Tabel 4.4 Vaardigheidsscores op Woordenschat, uitgesplitst naar toetsmoment

Totaal M5			Totaal E5		
gem.	sd	n	gem.	sd	n
64	15	882	68	18	849

In tabel 4.5 en 4.6 wordt onderscheid gemaakt naar het type cohort.

Tabel 4.5 Vaardigheidsscores Woordenschat M5, uitgesplitst naar type cohort

gezinscohort			instellingencohort		
gem.	sd	n	gem.	sd	n
66.7	15.8	282	62.3	15.0	600

Tabel 4.6 Vaardigheidsscores Woordenschat E5, uitgesplitst naar type cohort

gezinscohort			instellingencohort		
gem.	sd	n	gem.	sd	n
70.1	19.8	261	66.1	16.1	588

Drie Minuten Toets (DMT)

Tabel 4.7 laat de gemiddelde vaardigheidsscores en standaardafwijkingen op de DMT zien. Bij deze toets is geen onderscheid gemaakt tussen leerlingen die alleen kaart 1, kaart 1 en 2 en alle kaarten hebben gelezen. De scores van de verschillende kaarten zijn immers met elkaar vergelijkbaar.

Tabel 4.7 Vaardigheidsscores op de DMT

Totaal M5			Totaal E5		
gem.	sd	n	gem.	sd	n
74	17	1318	80	17	1295

Tabel 4.8 en 4.9 geven de gemiddelde vaardigheidsscores nog een keer, maar nu wordt onderscheid gemaakt naar type cohort.

Tabel 4.8 Vaardigheidsscores op de DMT M5, uitgesplitst naar type cohort

gezinscohort			instellingencohort		
gem.	sd	n	gem.	sd	n
74.2	17.5	426	73.8	17.4	892

Tabel 4.9 Vaardigheidsscores op de DMT E5, uitgesplitst naar type cohort

gezinscohort			instellingencohort		
gem.	sd	n	gem.	sd	n
79.9	17.1	418	79.5	17.5	877

Begrijpend lezen

Tabel 4.10 laat de gemiddelde vaardigheidsscores en standaardafwijkingen zien van de eindtoets Begrijpend lezen. Er wordt in Tabel 4.11 en in Tabel 4.12 een onderscheid gemaakt naar cohort.

Tabel 4.10 Vaardigheidsscores Begrijpend Lezen

Totaal M5			Totaal E5		
gem.	sd	n	gem.	sd	n
156	28	1359	158	35	966

Tabel 4.11 Vaardigheidsscores Begrijpend Lezen M5 uitgesplitst naar type cohort

gezinscohort			instellingcohort		
gem.	sd	n	gem.	sd	n
159.7	28.2	441	153.8	27.8	918

Tabel 4.12 Vaardigheidsscores Begrijpend Lezen E5 uitgesplitst naar type cohort

gezinscohort			instellingcohort		
gem.	sd	n	gem.	sd	n
163.5	36.9	296	156.1	34.5	670

5 De leerlingvragenlijst groep 5

5.1 Inleiding

De leerlingen van groep 5 die aan pre-COOL meedoen is gevraagd een korte vragenlijst in te vullen. In deze vragenlijst werden onder andere vragen gesteld over hun gevoelens op school, cognitief zelfvertrouwen en taakmotivatie. De items zijn afkomstig uit diverse vragenlijsten. Deze worden vermeld bij de schaalconstructie.

In dit hoofdstuk komt als eerste de respons op de profielen aan bod, gevolgd door de schalen die geconstrueerd zijn op basis van de items en er wordt afgesloten met beschrijvende gegevens van deze schalen.

5.2 Respons op de leerlingvragenlijst

De leerlingvragenlijst is ingevuld door 1820 leerlingen uit groep 5.

5.3 Schaalconstructie

Vraag 1 gevoelens op school

Om de houding van de leerling ten opzichte van school te meten, zijn drie schalen van de The Achievement Emotions Questionnaire (AEQ; Pekrun e.a. 2011; bewerking Hornstra, Van der Veen &

Peetsma, 2017) gebruikt. Een Factoranalyse laat zien dat er drie factoren zijn die respectievelijk 34, 11 en 9% van de variantie verklaren. De drie factoren komen overeen met de drie subschalen van de AEQ.

Tabel 5.1 Factorladingen en interne consistentie items vraag 1 over emoties op school

	Plezier	Verveling	Trots
Ik word vaak vrolijk van een les	0.75		
Ik verheug me vaak op een les	0.72		
Ik vind het leuk	0.72	-0.22	
Ik heb het naar mijn zin	0.65	-0.23	
Ik vind de les saai	-0.54	0.50	
Mijn gedachten dwalen af, omdat ik me verveel		0.74	
Ik vind het moeilijk om op te letten		0.72	
Ik verveel me	-0.39	0.60	
Ik vind de les vaak niet boeiend		0.55	
Ik kan vaak niet wachten totdat de les voorbij is	-0.31	0.44	
Ik ben trots op mezelf			0.85
Ik ben trots op wat ik allemaal weet			0.84
Interne consistentie (Cronbach's alfa)	0.75	0.72	0.69

*Ladingen tussen de -0.20 en 0.20 worden niet getoond

De samengestelde variabelen plezier, verveling en trots zijn gevormd. De items van verveling zijn omgescoord waardoor een hogere score op de schaal verveling een lagere mate van verveling weergeeft.

Vraag 2 Taakmotivatie

De items van vraag 2 over Taakmotivatie zijn afkomstig van Seegers, Van Putten & De Brabander, 2002) en werden ook binnen het COOL-cohort onderzoek aan leerlingen voorgelegd. Een factoranalyse over de vijf items levert ene factor op die 46% van de variantie verklaart. Op basis van de vijf items is de variabele taakmotivatie gevormd.

Tabel 5.2 Factorladingen en interne consistentie items vraag 2 over taakmotivatie

	Taakmotivatie
Ik vind het fijn wanneer ik op school iets nieuws heb geleerd	0.77
Ik vind het fijn wanneer ik op school iets heb geleerd dat ik belangrijk vind	0.76
Ik ben tevreden als ik op school iets heb geleerd dat ik begrijp	0.67
Als ik op school iets niet meteen snap, ga ik er juist extra mijn best voor doen	0.62
Ik maak liever moeilijke opdrachten waar ik iets nieuws van leer, dan gemakkelijke opdrachten	0.56
Interne consistentie (Cronbach's alfa)	0.69

Vraag 3 inzet voor school

De vragen over taakmotivatie zijn afkomstig van Roede (1989). Een factoranalyse levert twee factoren op die respectievelijk 33 en 19% van de variantie verklaren. Na restrictie tot een factor laden alle items op een na voldoende op deze factor. Alleen het item 'Ik span me behoorlijk in op school' laadt laag op de factor. Zonder dit item is de de variabele inzet gevormd. De twee negatief gestelde items zijn daartoe omgescoord zodat een hogere score een hogere mate van inzet weergeeft.

Tabel 5.3 Factorladingen en interne consistentie items vraag 3 over inzet voor school

	Inzet
Tijdens de les let ik goed op	0.77
Op school houd ik goed mijn aandacht erbij	0.76
Het kost me moeite om naar school te gaan*	0.53
Binnen zitten kost me moeite*	0.49
Ik kom op tijd op school	0.47
Ik span me behoorlijk in op school	0.30
Interne consistentie (Cronbach's alfa)	0.58

*item is omgecoord

Vraag 4 cognitief zelfvertrouwen

De items van vraag 4 over cognitief zelfvertrouwen (self-efficacy) zijn afkomstig uit de Patterns of Adaptive Learning Scale (Midgley

e.a., 2000). Een factoranalyse laat zien dat er een factor is die 49% van de variantie verklaart. De samengestelde variabele self-efficacy heeft een goede interne consistentie.

Tabel 5.4 Factorloadingen en interne consistentie items vraag 4 self-efficacy

	Self-efficacy
Ik weet zeker dat op school zelfs de moeilijkste taken me wel lukken	0.80
Ik kan op school zelfs de moeilijkste opdrachten maken als ik mijn best doe	0.76
Ik kan ook moeilijke dingen op school wel leren	0.72
Ik kan bijna alles op school, als ik het maar blijf proberen	0.70
Ik weet zeker dat dit jaar alles op school me wel zal lukken	0.68
Ik kan al mijn werk voor school goed maken als ik maar genoeg tijd heb	0.55
Interne consistentie (Cronbach's alfa)	0.80

Tabel 5.5 Overzicht van de gevormde schalen (gemiddelde score, standaarddeviatie, aantal, theoretisch bereik en betrouwbaarheid)

Naam schaal	omschrijving	gem	std	n	bereik	Cronbach's alfa
Plezier	Vraag 1, plezier (AEQ)	3.56	0.77	1816	1-5	0.75
Verveling*	Vraag 1, verveling (AEQ)	3.53	0.75	1718	1-5	0.72
Trots	Vraag 1, trots (AEQ)	4.23	0.80	1807	1-5	0.69
Taakmotivatie	Vraag 2, taakmotivatie (Mastery)	4.11	0.64	1817	1-5	0.69
Inzet	Vraag 3, Inzet voor school (Roede)	3.80	0.65	1816	1-5	0.58
Self-efficacy	Vraag 4, self-efficacy (Patterns of Adaptive Learning)	3.85	0.69	1816	1-5	0.80

*De items op deze schaal zijn omgescoord waardoor een hogere score een lagere mate van verveling weergeeft

Literatuur

- Hornstra, L., Van der Veen, I., & Peetsma, T. (2017). *Effects of Full-Time and Part-Time High-Ability Programs on Developments in Students' Achievement Emotions*. *High Ability Studies* 28.2, 199–224.
- Midgley, C., Maehr, M.L., Hruda, L.Z., Anderman, E., Anderman, L., Freeman, K.E., Gheen, M., Kaplan, A., Kumar, R., Middleton, M.J., Nelson, J., Roeser, R., & Urdan, T. (2000). *Manual for the Patterns of Adaptive Learning Scales (PALS)*. Ann Arbor, MI: University of Michigan.
- Pekrun, R., Goetz, T., Frenzel, A. C., Barchfeld, P., & Perry, R. P. (2011). *Measuring emotions in students' learning and performance: The Achievement Emotions Questionnaire (AEQ)*. *Contemporary Educational Psychology*, 36, 36–48.
- Roede, E. (1989). *Explaining student investment, an investigation of high school students' retrospective causal accounts of their investment in school*. Academic dissertation. Amsterdam: Stichting Centrum voor Onderwijsonderzoek, Universiteit van Amsterdam.
- Seegers G., Putten C.M. van, Brabander C.J. de (2002). *Goal orientation, perceived task outcome and task demands in mathematics tasks: Effects on students' attitude in actual task settings*. *British Journal of Educational Psychology*, 72(3), pp. 365-384

Bijlagen

Bijlage 1 Het leerlingprofiel groep 5

Beschrijving van de resultaten

Bij de beschrijving wordt de volgorde van de vragenlijst aangehouden. De vraag wordt letterlijk weergegeven met daaronder in een tabel de antwoorden.

A Algemeen

V1 In welke maand is dit profiel ingevuld? (rij %)

April	Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	n totaal
0.1	1.2	76.0	12.1	1.0	9.6	1556

B Gedrag

Wilt u bij onderstaande uitspraken het antwoord kiezen dat het gedrag van deze leerling in de afgelopen maanden het beste weergeeft? (rij%)

1= nooit 3 = soms 5 = altijd

2= bijna nooit 4 = vaak

Deze leerling:	1	2	3	4	5	n totaal
Spreekt veel tegen of maakt veel ruzie	36.8	34.5	18.7	9.4	0.6	1811
Kan zich niet concentreren, kan niet land de aandacht ergens bijhouden	19.7	29.4	26.4	20.1	4.4	1811
Kan niet stilzitten, is onrustig of overactief	32.3	32.4	19.8	12.3	3.3	1810
Onrustig, wiebelen of friemelen	30.5	30.2	21.3	14.4	3.6	1809
Dagdromen, of gaat op in zijn/haar gedachten	16.3	30.8	31.8	18.3	2.8	1806
Is ongehoorzaam op school	45.4	33.0	15.6	5.3	0.7	1811
Zenuwachtig of gespannen	21.3	39.0	32.0	7.3	0.3	1808
Veroorzaakt onrust in de klas	47.0	25.5	17.0	9.1	1.4	1801
Gesloten, anderen weten niet goed wat er in hem/haar omgaat	23.8	32.3	27.5	13.7	2.7	1787
Plaagt veel	45.2	31.6	16.9	5.8	0.5	1787
Te weinig actief, beweegt zich langzaam of heeft te weinig energie	54.4	29.8	10.8	4.5	0.6	1804
Is bang om fouten te maken	12.8	33.9	38.9	12.4	2.0	1806
Teruggetrokken, komt niet tot contact met anderen	46.4	35.2	13.8	4.1	0.5	1799
Maakt zich zorgen	16.6	37.2	36.8	8.2	1.2	1786

C Aandacht

(rij%)

1= beslist onwaar 3 = niet onwaar, niet waar 5 = beslist waar

2= onwaar 4 = waar

Deze leerling:	1	2	3	4	5	n totaal
Denkt al gauw dat een werkje af is	18.7	39.6	18.2	19.0	4.6	1810
Volgt instructies goed op	1.8	8.3	20.6	46.6	22.7	1806
Werkt nauwkeurig	3.8	15.9	24.8	39.1	16.4	1803
Kan gemakkelijk stoppen met iets wanneer er 'nee' wordt gezegd	3.2	12.6	14.8	45.9	23.6	1807
Houdt snel op als iets niet lukt	8.8	41.9	26.4	19.4	3.5	1805
Kan wachten met nieuwe activiteiten als dat gevraagd wordt	1.0	6.6	15.8	57.6	19.0	1806
Kan een hele tijd in dezelfde houding blijven doorwerken	5.8	16.3	18.4	43.7	15.8	1806

D Relatie met de de leerling

(rij%)

1= beslist onwaar 3 = niet onwaar, niet waar 5 = beslist waar

2= onwaar 4 = waar

Deze leerling:	1	2	3	4	5	n totaal
Heeft voortdurend bevestiging van mij nodig	15.1	41.6	24.8	15.9	2.6	1809
Is de hele dag door sterk op mij gericht	20.0	49.7	18.1	10.5	1.7	1802
Reageert sterk op situaties waarin hij/zij niet bij mij kan zijn	39.1	45.3	10.4	3.7	1.4	1794
Gedraagt zich te afhankelijk van mij	38.8	44.5	11.6	4.2	0.9	1801
Vraagt mij om hulp in situaties waarin dit eigenlijk niet nodig is	29.1	43.8	16.7	8.5	1.9	1798
Dit kind en ik lijken voortdurend strijd met elkaar te leveren	66.9	23.9	6.4	2.4	0.4	1808
Als dit kind slecht gehumeurd is, weet ik dat het een lange en moeilijke dag gaat worden	63.0	23.1	5.9	5.7	2.3	1803
De gevoelens van dit kind tegenover mij kunnen geheel onvoorspelbaar zijn of abrupt omslaan	67.8	21.6	5.0	4.3	1.2	1803
De omgang met dit kind vergt veel energie van mij	60.5	21.5	9.2	6.4	2.4	1803
Als dit kind verdrietig is, zal het troost bij me zoeken	1.9	9.6	28.1	48.1	12.4	1801
Ik heb een hartelijke, warme relatie met dit kind	0.3	2.2	18.4	57.7	21.4	1801
Dit kind lijkt zich veilig bij mij te voelen	0.3	1.1	8.7	67.3	22.7	1803
De omgang met dit kind geeft mij een gevoel van effectiviteit en zelfvertrouwen	0.3	4.3	21.9	54.9	18.5	1795

E Sociale competentie

1= nooit 3 = soms 5 = altijd
2= bijna nooit 4 = vaak

Deze leerling:	1	2	3	4	5	n totaal
Biedt excuses aan als hij onaardig heeft gedaan tegen een ander	0.9	5.4	24.9	43.4	25.5	1882
Houdt rekening met de gevoeligheden van een ander	0.9	7.4	27.0	45.5	19.2	1890
Helpt een ander	0.4	2.8	22.8	49.4	24.7	1888
Zegt iets aardigs tegen een ander	0.4	4.4	31.6	47.2	16.3	1890
Luistert bij een ruzie naar de ander	1.1	7.0	25.2	49.1	17.6	1557
Verzint een oplossing bij een ruzie	1.0	9.4	32.6	42.9	14.1	1556
Gaat bij een ruzie in op wat de ander zegt	0.7	7.9	29.4	47.7	14.3	1550
Zegt 'nee' als hij/zij iets niet wil	0.3	3.0	28.2	50.7	17.9	1566
Spreekt een ander er op aan als deze zich niet aan een afspraak houdt	0.8	8.4	31.6	46.2	13.0	1564
Zegt het de ander als deze onaardig tegen hem/haar doet	0.4	6.9	31.4	47.9	13.4	1564
Vraagt een ander om hulp	0.6	11.7	48.3	33.0	6.4	1558
Houdt zich aan een afspraak	0.1	2.4	19.1	53.5	24.8	1557
Draagt ideeën aan bij een gezamenlijke activiteit	1.2	7.3	30.5	43.9	17.1	1555
Overlegt over de aanpak van een gezamenlijke activiteit	1.2	8.8	33.2	42.9	13.9	1551

F Gezinsachtergrond

1= beslist onwaar 3 = niet onwaar, niet waar 5 = beslist waar
2= onwaar 4 = waar

In dit gezin:	1	2	3	4	5	n totaal
Zijn de ouders actief betrokken bij school	1.3	7.0	20.1	43.2	28.3	1570
Worden leren en nieuwsgierigheid bevorderd	0.8	5.2	19.8	49.7	24.5	1562
Zijn de ouders het kind bij het leren tot steun	0.6	5.8	17.2	49.4	27.1	1562
Zijn veel problemen	31.1	41.3	17.9	7.7	2.1	1557

Bijlage 2 De leerlingvragenlijst groep 5

Beschrijving van de resultaten

Bij de beschrijving wordt de volgorde van de vragenlijst aangehouden. De vraag wordt letterlijk weergegeven met daaronder in een tabel de antwoorden.

1 Emoties op school

(rij%)

Op school:	1	2	3	4	5	n totaal
Vind ik het leuk	2.1	1.6	40.7	28.7	27.0	1813
Kan ik vaak niet wachten tot de les voorbij is	10.8	16.0	42.0	17.2	14.0	1792
Ben ik trots op wat ik allemaal weet	1.1	2.5	14.2	31.4	50.8	1794
Heb ik het naar mijn zin	2.0	4.1	30.9	30.1	32.8	1788
Verveel ik me	30.9	22.5	38.0	5.1	3.5	1789
Vind ik het moeilijk om op te letten	26.5	21.0	35.4	11.0	6.0	1801
Word ik vaak vrolijk van een les	6.3	10.7	46.9	20.8	15.3	1802
Ben ik trots op mezelf	1.3	3.0	19.1	29.0	47.6	1787
Vind ik de les vaak niet boeiend	38.0	22.9	23.8	8.2	7.1	1787
Verheug ik me vaak op een les	8.3	8.4	45.8	20.3	17.1	1779
Vind ik de les saai	30.0	23.3	38.0	4.8	3.9	1770
Dwalen mijn gedachten af omdat ik me verveel	26.4	25.5	32.5	8.2	7.3	1785

2 Taakmotivatie

	1	2	3	4	5	n totaal
Ik ben tevreden als ik op school iets heb geleerd dat ik begrijp	1.2	1.9	12.5	32.1	52.4	1791
Ik maak liever moeilijk opdrachten waar ik iets nieuws leer dan gemakkelijke opdrachten	6.1	8.1	26.7	24.5	34.5	1795
Ik vind het fijn wanneer ik op school iets heb geleerd dat ik belangrijk vind	1.1	1.3	14.0	35.2	48.4	1798
Als ik op school iets niet meteen snap, ga ik er juist extra mijn best voor doen	1.8	3.8	23.0	34.1	37.2	1794
Ik vind het fijn wanneer ik op school iets nieuws heb geleerd	1.3	1.3	17.3	33.3	46.7	1791

3 Inzet voor school

	1	2	3	4	5	n totaal
Ik kom op tijd op school	1.0	1.3	33.1	21.8	42.7	1799
Het kost me moeite om naar school te gaan	43.6	22.2	21.2	7.5	5.4	1785
Ik span me behoorlijk in op school	9.6	11.2	35.4	22.9	20.8	1780
Tijdens de les let ik goed op	1.6	2.8	43.0	28.2	24.4	1788
Op school houd ik goed mijn aandacht erbij	2.0	4.1	41.8	31.4	20.8	1777
Binnen zitten kost me moeite	34.8	26.8	19.9	9.3	9.2	1795

4 Self-efficacy

	1	2	3	4	5	n totaal
Ik weet zeker dat dit jaar alles op school me wel zal lukken	2.2	7.9	29.8	32.5	27.5	1801
Ik kan op school zelfs de moeilijkste opdrachten maken als ik mijn best doe	3.4	7.9	34.7	28.3	25.7	1793
Ik kan al mijn werk voor school goed maken als ik maar genoeg tijd heb	1.5	2.6	17.9	38.2	39.8	1789
Ik kan bijna alles op school, als ik het maar blijf proberen	1.1	2.8	18.4	38.9	38.8	1783
Ik kan ook moeilijke dingen op school wel leren	1.4	3.9	25.5	37.4	31.8	1787
Ik weet zeker dat op school zelfs de moeilijkste taken me wel lukken	4.4	9.0	40.4	24.5	21.8	1793

Recent uitgegeven rapporten Kohnstamm Instituut

- 1032 Bollen, I. & Boogaard, M.
Schoolkeuzemotieven van ouders en leerlingen groep 8 in Diemen. (Alleen digitaal)
- 1030 Binsbergen, M.H. van & Pronk, S.
Niet thuisgeven. Schooluitval vanuit het perspectief van thuiszitters.
(Alleen digitaal)
- 1029 Veen, A., Veen, I. van der, Karssen, M. & Weijers, D.
Sleutelmomenten jonge kind. Drie deelonderzoeken gebundeld.
- 1027 Ledoux, G. & Waslander, S.
Stand van zaken Evaluatie Passend Onderwijs. Deel 5: Tussenstand. El Paso 58. (Alleen digitaal)
- 1026 Ledoux, G., Weijers, D., Weijers, S. Exalto, R., Smeets, E.
Basisondersteuning in passend onderwijs deel 2. Verschillen tussen scholen en samenwerkingsverbanden in de praktijk. El Paso 55. (Alleen digitaal)
- 1025 Ledoux, G., Linden, C. van der, Stege, H. van der, Hoeven, J. van der, Eck, P. van, Exalto, R.
Centrale thema's in de Evaluatie Passend Onderwijs. Deel 1. El Paso 51. (Alleen digitaal)
- 1024 Karsten, S.
Een eeuw Kohnstamm Instituut.
- 1023 Schenke, W., Weijers, D., Bollen, I. & Elshof, D.
Huisacademies in kaart. (Alleen digitaal)

Deze rapporten zijn te bestellen via: secr@kohnstamm.uva.nl
Voor meer informatie, zie; <http://www.kohnstammstituut.nl>